

СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА

1 2 0 Г О Д И Н А Р А Д А

АУТОРИ ИЗЛОЖБЕ:

СУЗАНА СТАНКОВИЋ, МАЈА НОВАКОВИЋ

ДИЗАЈН - ЉУБИША БУЦА НИКОЛИЋ

„НА ПОДЗУ СВЕГА СРБСТВА“

СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА

120 ГОДИНА РАДА

ИЗДАВАЧ НА ПОЛИЦИ НАШЕГ ЖИВОТА

ПРАВИЛА СРПСКЕ КЊИЖЕВНЕ ЗАДРУГЕ

Иницијал нацртао J. J. Змај

И тако, поред Возова за шетњу од Београда до Топчидера и Раковице, успостављених у пролеће, на Ускрс 1891, почели су исте године да раде Француски клуб и Руска читаоница, а образовало се и Музикално друштво, још једно од бројних београдских друштава - делатности што су потврђивале многе нове склоности београдских житеља према све занимљивијим видовима дружења. Једни су се грађани старали о успеху комуналних радова, док су се други посвећивали пословима општег просвећивања - другим речима на све се стране деловало.

У лето следеће, 1892. године, о Петровдану, пуштен је - то понављамо - у рад први водовод, а само три месеца касније је прорадио трамвај са коњском вучом. Како су јављале Новине београдске општине у четвртак, 1. октобра 1892. у 11 часова пре подне, Његово Високопреосвештенство Митрополит Михаил осветио је београдску „варошку железницу“ на прузи Калемегдан-Славија, која ће кретати сваких 11 минута. Уз ову „железницу“ чији је коњски топот одјекивао једва поплочаним улицама градског центра, одјекивали су, али са сасвим другачијим одјецима, гласови писаца и научника, њих петнаесторо, све сама прва имена тадашње српске културе. Они су 16. априла 1892. основали, уз Статут о правилима постојања и понашања чланова, Српску књижевну задругу што се, од првог тренутка, представила као озбиљно и ефикасно књижевно и културно средиште. За председника изабран је Стојан Новаковић, за потпредседника Змај Јован Јовановић, а за тајника Љубомир Јовановић. Тада је усвојен и амблем СКЗ настао према цртежу Јована Јовановића Змаја, који се до данашњег дана није мењао. Не може се заборавити да је, уз Српску књижевну задругу, одмах пристала и такође врло делотворна Књижевно-уметничка заједница, али са знатно мањим временским дејством.

„Капија Балкана“ Светлана Велмар Јанковић

СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА - ПЕРИОДИКА

СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА

120 ГОДИНА РАДА

ПОЧЕТАК

Као што многогодишњи раст, кога нису громови ни ветрови срушили, почне сам од себе венути, и грану по грану губити, и све ближе свом се крају клонити; тако, драга децо моја, и ја, ког су непријатељске пушке и сабље срећно промашиле, кога су смртне болести обилазиле, — осећам сада, да моје тело, по вечном закону природе, све већма слаби, и све се ближе гробу прикучује.

Ја нерадо о смрти говорим, али без икаквог стра очекујем последње вече мог живота; моје мисли не лете више у оне године у којима имам јоште да живим, него у оне у којима сам живео. Цела моја прошлост била је бурна и врло променљива, али без икаквог стра осврћем се ја на њу, и са задовољством и унутрашњом наградом пролазим у мислима ове прошле године мог живота, и радујем се да ни на једно дело не наилазим, за које би ми совест штогод пребацити могла.

Бурна времена новије српске прошлости, била су тесно скопчана са мојим животом; и као што су она променљива била, тако је и мој живот био променљив. Ја сам служио и господарно, поповао и војводавао; путовао по народном послу далеке путове и код куће мирно седео и у мојој башти воће каламио; војевао сам опасне ратове и уживао благодет општег мира; с царевима говорио сам слободно, каткад збунио ме је говор простог кмета; гонио сам непријатеље и бежао од њих, живео у сваком благу и изобиљу и опет долазио до сиротиње; имао сам лепе куће и гледао их из шуме спаљене и срушене; пред мојим шатором вршишали су у сребро окићени арапски хатови и возио сам се у својим некованим таљигама; војводе ипшечкивали су заповести из мојих уста и опет судба ме доводила да пред онима што су били моји пандури на ноге устајем. — То је, децо, вечна променљивост судбине коју сам рано познао и на коју се нигда тужио нисам; из те променљивости научите: да се не треба у срећи гордити ни у несрећи очајавати.

„Мемоари“ Прота Матеја Ненадовић, 1893.

У НАШЕМ ФОНДУ - КЊИГЕ ОД СТОТИНУ ЛЕТА

СТОЈАН НОВАКОВИЋ (1802 - 1893), ЛЬВОНТИЈ КОВАЧЕВИЋ (1802 - 1898), ПЕРА П. БОРЂЕВИЋ (1809 - 1902), ЛЬВОНТИЈ СТОЈАНОВИЋ (1802 - 1894), ЛЬВОНТИЈ ЗОБИЊЕВИЋ (1804 - 1896), ДОБРОСЛАВ РЕЖИЋ (1806 - 1908), СТОЈАН НОВАКОВИЋ (1808 - 1913), СРЕТА СТОЈКОВИЋ (1820 - 1828), ПЛАВЕ ПОПОВИЋ (1829 - 1837), ЖАРКО ЦАР (1837 - 1941), ТИХОМИР П. БОРЂЕВИЋ (1841 - 1942), ВЕЛИКО ПЕТРОВИЋ (1843 - 1932)

НИКОЛА И. ВУКИЋ (1852 - 1917), ВОЈСЛАВ ВУКИЋ (1857 - 1902), НИКАН БОКОВИЋ (1861 - 1902), СВЕТИСЛАВ ВУКИЋ (1862 - 1906), НИКАН БОКОВИЋ (1866 - 1906), ДОБРИЦА БОСИЋ (1869 - 1912), РИСТО ТИШОВИЋ (1873 - 1938), РАДОМИР САМАРИЋ (1886 - 1904), БРАНИО В. РАДЧИЊЕВИЋ (1888 - 1907), НОВИЦА ПЕТРОВИЋ (1887 - 1909), НИКОЛАЈ САВИЋ (1888 - 2001), СЛАВКО ТЕРЗИЋ (1892 - 2005), СРБОСЛАВ РАКИЋИЋ (од 2005)

ПРЕДСЕДНИЦИ СРПСКЕ КЊИЖЕВНЕ ЗАДРУГЕ

„НА ПОЛУУ СВЕГА СРБСТВА“

СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА

120 ГОДИНА РАДА

БИБЛИОТЕКАРСТВО

... Стојан Новаковић је посао библиотекара схватао крајње озбиљно, а по ступању на дужност се обраћа познатим научницима за савете и помоћ како да посао библиотекара што боље изучи. У писму Валтазару Божишићу од 10. децембра 1869. обавештава га о свом постављењу за библиотекара Народне библиотеке и као старог пријатеља и познатог научника моли за савет и за препоруку стручне литературе из које би се подробије упознао са библиотечком вештином.

„Мој положај се удесио. Јуче је потписан државни акт којим сам постао библиотекаром. Стога имам на вас, као на вјештака у томе, пријатељску молбу да ми изволите не пожалити труда него ми дати лекцију какву најбоље знате. Ја сам у томе са свијем обичних знања, тек ми се треба учити. Особито би ми драго и повољно било, да ми дате какав наслов од књига у којима се говори о уређивању библиотека и начинима каталога и пријегледа (ако их има, јер ја ни за једну не знам); да ме послите обавијестите; штампалу ли се и како се штампају каталози јавних библиотека, и да ми дате понајважније наслове; и на пошљетку да ми штогод речете и о регламанима за издавање књига на читање у библиотеци и код куће и да ме упутите како бих могао неколике набавити угледа ради.“ ...

„Библиотекарство Стојана Новаковића“ Драган Бараћ

У НАШЕМ ФОНДУ - ОДБРАНЕ СТРУЧНЕ КЊИГЕ

„НА ПОДЗУ СВЕГА СРБСТВА“

СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА

120 ГОДИНА РАДА

БИБЛИОТЕКЕ СРПСКЕ КЊИЖЕВНЕ ЗАДРУГЕ
У НАШЕМ ФОНДУ - ОДБОРНИК ЗАВУЧАЈНИХ И ПОСВБНИХ ФОНДОВА

Ђура Јакшић
МИЛА

„Вина, Мило!“ орисло се
Док је Мила овде била,
Сад се Мила изгубила.
Туђе руке вино носе.
Ана точи, Ана служи,
Ал’ за Милом срце тужи.

Нема нама Миле више!
Оно мало веселости,
Што имаше добри гости,
То код Миле оставише.
Ана точи, Ана служи,
Ал’ за Милом срце тужи.

Из Милиних руку малих,
- Ма се расто бела света -
Место чаше од бермета
Отрова би прогутали. -
Ана точи, Ана служи,
Ал’ за Милом срце тужи.

Ко да игра, ко да пева,
Ко да жедин, ко да пије,
Ко ли бригу да разбије...?
Неста Мила, нестало пева!
Ана точи, Ана служи,
Ал’ за Милом срце тужи!

„Никад није вито твоје тело ...“

ВЕШТИНИ ВУКАДИНА Једна чекано др прирачелмо / шра се счелмо / како је било лепо / кад смо били мали. **ДЕСЕТ**

Велимир Живојиновић - Массука
ТУГА

Пољуби ме, зачарај ме собом,
затвори ми очи ћутањем;
да, у трену заборави, тобом
живим као сенка лутањем.

Биће ми се, тмуло од горчине,
зажелезо туђег живљења:
једног трену сопствене даљине,
једног даха без противљења.

Пољуби ме, зачарај ме, сведи
сасуд срца до иззивања;
обај душу, узми је, изведи,
да почине од пребивања;

да, у трену заборави, тобом
живим као сенка лутањем,
склопим очи уморне над собом,
и ничилим у те ћутањем.

„Стихови“

Велимир Живојиновић - Массука
редитељ и директор драме Народниог
позоришта у Нишу, 1949-1954
добитник награде Милом Н. Ђурић

www.digital.nb.rs Збирка садржи 100 дигиталних копија књига из пројекта Српска књижевност у 100 књига.
Објављена је 1970. године у заједничком издању Матице српске и Српске књижевне задруге и представља најкомплетнију збирку српске књижевности од 12. до 20. века.

СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА

120 ГОДИНА РАДА

Шишко Менчетић

БЛАЖЕНА ТИ И СВА ТВОЈА ЉЕПОТА

Блажени час и хип најпрво кад сам ја
видил твој образ лип од кога слава сја.
Блажена сва миста када те гди видих;
дни, ноћи, годишта која те ја слидих.
Блажен час и време најпрво када чух
љепости тве име којој дах вас послух.
Блажене бољезни ке патих ноћ и дан
цић твоје љубезни за коју губљах сан.
Блажени јад и вај ки створих досадѐ
желећи образ тај све моје дни младе.
Блажено вапиње кад име тве зових
и горко трпиње у жељах кад плòвих.
Блажен трак од узе љуvene у којој
створих плач и сузе желећи да сам твој.
Блажена љепос тва, блажена тва младос
нокли, се мени сва дарова за радос.

У ФОНДУ НАРОДНОГ МУЗЕЈА НИШ
КЊИГЕ ИЗ ЛИЧНЕ БИБЛИОТЕКЕ БРАНКА МИЉКОВИЋА

„НА ПОДЛУ СВЕГА СРБСТВА“

СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА

120 ГОДИНА РАДА

Јован Јовановић Змај
**СМРТ СТЕВЕ СИНЂЕЛИЋА И ЊЕГОВИХ
ТРИСТА ДРУГОВА**
(уз слику Ђеле-Куле)

Спеваћу вам, ма да знате, –
Зна то свако српско дете.
То је било овог века,
А године баш девете.

Од Сенице шта се светли?
Рукује л' се дан са зором? –
Да! – Србија на уранку
Рукова се с Црном Гором.

Ал' од Ниша, Нов-Пазара
Какве магле, какве тмуше?
То су Турци што се дигли
Ову светлост да угуше.

Добрањак се дично бори
За слободу нашу стару,
А са триста српских лава
Синђелић је на Чегару.

Не пуштај их, брате, тамо
Где се дан са зором грли!
„Нећу пустит' – вели Стево –
Ма до једног изгнули.

Ил' животом или смрћу
Задржат' их ми можемо.”
Три стотине српских лава
Одзивљу се: „Тако ћемо!”

Нећеш, Туре, нећеш тамо
Оној зори, оном жару,
Док је живих триста лава
И Ресанца на Чегару!

Борило се много, много, –
Бориће се још и више.
Турци гину, пусто гину –
Собом рове испунише.

Нема шанца, нема рова,
Кост у кост се већем хвата;
А Турцима придолазе
Нове чете, нова јата.

Па ка'но што нема мере
За јунаштво српског соја,
Исто тако, исто тако
Турској војсци нема броја.

Да је сваком десет снага,
Не би Турке задржали.
Ипак, Туре, нећеш тамо
Где се Срби руковали!

„Животом вас – вели Стево –
Животом вас не задржа!”
А ми ћемо смрћу нашом –
Смрт је јача, смрт је бржа!

„Живот за род!” – још то рече
И на десну гле' ну страну,
Онда трже самокреса,
Сасу огањ у џебану.

Прасну сила громовита
Урнебесно до облака, –
Нема више триста друга,
Али нема ни Турака.

После с' дигла Ђеле-Кула:
То су главе српских тића
И Међу њима скупа глава
Сокола нам Синђелића.

Није ветар туд' што пири
Већ дух њихов туда дише.
Ту с' борило после много, –
Бориће се још и више.

Застанимо сада мало
Пред споменцем ових тића;
Уздахнувши напојмо се
Духом дична Синђелића!

Па шта даље? – Казуј, певче!
Питате ме са свих страна, –
Ова песма тужна, славна
Није јоште допевана.

У ФОНДУ НАРОДНОГ МУЗЕЈА НИШ
КЊИГЕ ИЗ ЛУЧНЕ БИБЛИОТЕКЕ СТЕВАНА СРЕМЦА

„НА ПОДЗУ СВЕГА СРБСТВА“